

Jaarrapportage Groningen Stichting Kunst & Cultuur 2021

Inleiding

Zoals afgesproken publiceren we in 2021 geen inhoudelijk jaaroverzicht maar een vooruitblik op 2022. Deze is direct na de jaarwisseling verstuurd aan provincie, gemeente, onze partners en subsidiënten. Voor de Provincie Groningen en de gemeente Groningen hebben we bijgevoegde stoplichtenrapportage gemaakt die aansluit op ons activiteitenplan. Wanneer specifieke activiteiten alleen in de gemeente Groningen plaatsvonden, hebben we dit in de rapportage met een vinkje aangegeven. In deze inleiding neem ik u graag mee langs de activiteiten die we in 2021 hebben gerealiseerd. Ter illustratie hebben we een fotoverslag gemaakt die u via het [YouTube kanaal van K&C](#) kunt bekijken.

Een nieuw beleidsplan

K&C presenteerde in het voorjaar van 2021 haar beleidsplan 2021-2025 *Cultuur raakt iedereen*. Hierin beschrijven we op welke wijze we van betekenis willen zijn voor de samenleving. De culturele ontmoeting staat voor ons centraal. We willen de komende jaren de toegankelijkheid van cultuur nog verder vergroten om zo bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van het cultureel vermogen van ieder kind in Groningen. In het onderwijs wordt het eerste zaadje geplant. We ondersteunen scholen om cultuuronderwijs vorm te geven in een doorgaande leerlijn met hulp van culturele instellingen en vakdocenten. Kinderen krijgen de ruimte voor hun verbeeldingskracht, leren kunst en cultuur te verbinden met de actualiteit en ontdekken hun creatieve talent. We werken intensief samen met lokale culturele aanbieders en cultuurcoaches om de aansluiting op het buitenschoolse te verbeteren.

Samenwerking met de overheden en steunfuncties

We adviseren, vanuit onze missie, Groningse gemeenten en de Provincie Groningen over de ontwikkeling en uitvoering van cultuurbeleid. We hebben ons in 2021 sterk gemaakt voor een goed steunpakket voor culturele zzp'ers die vanwege corona hun inkomen zagen verdwijnen. We hielpen gemeenten op verzoek bij het inrichten van coronasteun en we hebben veel adviesgesprekken gevoerd met zzp'ers die in het onderwijs actief zijn. Tijdens de pandemie konden 60 zzp'ers meedoen aan een achttal trainingen die we samen met vijf Groningse kunstencentra, het Digitaal Expertisecentrum Nederland (DEN) en het LKCA hebben ontwikkeld over online en hybride lesgeven. Met de kennis kon de doelgroep binnen de coronamaatregelen toch weer lessen verzorgen in het onderwijs.

Via het overleg van de gemeenschappelijke agenda, met de gemeenten via de Vereniging Groningse Gemeenten, en de Provincie Groningen, willen we ons samen met de Groningse steunfuncties sterk maken voor de toepassing van de Fair Practice Code (FPC) in Groningen. We zullen onze inzet laten aansluiten bij de inzichten uit het onderzoek naar de code dat in Groningen wordt uitgevoerd en in 2022 wordt afgerond.

De afstemming met de steunfuncties VRIJDAG, Biblionet, K&C en Erfgoedpartners is in 2021 verankerd in de gemeenschappelijke agenda. De directies komen vier maal per jaar bijeen om strategische onderwerpen af te stemmen, zoals in 2021 de communicatie in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen en in 2022 de inzet op het sociale domein. In 2021 nam K&C in het kader van de samenwerking afscheid van haar website Cultuuractief om deel te nemen aan de Kultuurcentrale van VRIJDAG. Een deel van deze site is ingericht voor cultuureducatieve producten voor scholen (primair en voortgezet onderwijs). Samen met Biblionet houden we de Routekaart Cultuureducatie in de lucht.

Bestuurlijke fusie

In Drenthe heeft K&C een bestuurlijke fusie gerealiseerd met de kunstencentra ICO en Scala. Alleen het bestuur is gefuseerd. De organisaties blijven zelfstandige stichtingen met hun eigen opdrachtgevers, subsidienten, scholen en culturele partners. De drie organisaties K&C, ICO en CultuurKlik (=cultuureducatiedeel van Scala) zijn verbonden binnen de bestuurstichting Cultuurzaam. Er is nu één Raad van Toezicht en er zijn twee bestuurders. Voor Groningen blijft Marieke Vegt als bestuurder het aanspreekpunt. Haar nieuwe collega-bestuurder is per 1 januari 2022 Wytze de Vries. De bestuurlijke fusie in Drenthe is mede geïnitieerd om ook op organisatorisch en ondersteunend terrein van meer betekenis te kunnen zijn voor de Drentse culturele ondernemers en aanbieders én om de ondersteuning van scholen beter op elkaar af te stemmen. Deze fusie heeft verder geen invloed op de werkzaamheden en zichtbaarheid in de provincie Groningen, noch op de financiën van K&C in Groningen.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK)

K&C is penvoerder van de regeling CMK in Groningen. Ter voorbereiding op de nieuwe CMK-periode 2021-2024 herschreef K&C het tactische plan van de afdeling onderwijs en publiceerden we ons nieuwe beleidsplan *Bovenop de Toren* voor samenhangend cultuuronderwijs. Scholen, overheden en de culturele omgeving zijn actief betrokken bij het nieuwe vierjarenplan voor de derde periode van CMK. Tijdens het online cultuurfestival Brandstof is CMK Groningen 2021-2024 feestelijk van start gegaan met een bijdrage van wethouder Paul de Rook, gedeputeerde Mirjam Wulfse en Hedwig Verhoeven, directeur van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Scholen konden vanaf dat moment een plan voor twee schooljaren indienen en een financiële bijdrage vragen om het cultuuronderwijs een stap vooruit te brengen. We zijn er trots op dat we, ondanks corona, toch 64% van de scholen hebben kunnen helpen met een goed plan.

Kinderopvang

Nieuw is dat de komende jaren ook de kinderopvang en de onderbouw van het voortgezet onderwijs bij CMK worden betrokken. Het bleek moeilijk om deze nieuwe groepen tijdens de pandemie te motiveren deel te nemen aan CMK. Daarom hebben we ervoor gekozen om eerst te investeren in netwerk en deskundigheid. Na de grote kinderopvangorganisaties te hebben gesproken, lijkt het plan om een kwartiermaker aan te stellen niet meer aan te sluiten op de behoefte die vanwege corona is veranderd. In 2022 willen we daarom meerdere proeftuinen realiseren in samenwerking met de kinderopvang en het primair onderwijs om de verbinding van het binnenschoolse naar het buitenschoolse te maken. In 2021 is al geïnvesteerd in de combinatie van het binnen- en buitenschoolse cultuureducatieve aanbod. Met Vrijdag zijn de mogelijkheden van het binnen- en buitenschoolse aanbod onderzocht in de leergemeenschappen Groningen. Dit is gelukt in de Oosterparkwijk. Verder sloot K&C aan bij de werkgroepen van de verlengde schooldag in Midden-Groningen en Stadskanaal. Deze werkgroepen worden geleid door de gemeente en zijn financieel verbonden aan het Nationaal Programma Groningen. Een goed voorbeeld van de verbinding tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie was het Cultuurlab van Villa Cultura in de gemeente Oldambt.

Voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs startte in september 2021 in vier regio's in Nederland de landelijke pilot Training Cultuurcoördinator. K&C geeft de training samen met Keunstwurk in de regio Noord. De cursus zit helemaal vol. Om de aansluiting tussen het voortgezet en het primair onderwijs te bevorderen zijn de vier scenario's voor cultuuronderwijs in het primair onderwijs bewerkt. Er is zelfs een vijfde scenario toegevoegd waarin de leerling centraal staat. De scenario's zijn ontwikkeld om scholen te helpen hun startpositie en ambitie te bepalen. Ze beschrijven de manieren waarop cultuuronderwijs een plek heeft in het curriculum: van incidenteel en ad hoc (scenario 1) tot volledig gedragen en geïntegreerd (scenario 4). Elk scenario is goed. Een school bepaalt zelf welk scenario past of naar welk scenario de school wil groeien. In 2021 is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het monitorinstrument Evi voor het VO. Ook kreeg Evi voor primair onderwijs een verbeter slag, waardoor het nu ook landelijk wordt gebruikt. Voor de scholen hebben we een informatiefilm over het gebruik van Evi gemaakt.

Speciaal onderwijs

In het CMK-programma besteden we extra aandacht aan het speciaal onderwijs, omdat we aan alle kinderen dezelfde kansen willen bieden. De SBO en VSO-scholen worden goed bereikt en er wordt steeds meer kwaliteit geboden. Er zijn bijvoorbeeld extra nascholingen gegeven aan leerkrachten van het speciaal onderwijs. Vanwege corona hebben we het nascholingsaanbod gecentreerd in één week met vijftien online lezingen en workshops. In de vorm

van een educatiefestival ontmoetten 266 ICC'ers en directies elkaar online tijdens *Brandstof*. Zij reserveerden samen 985 kaarten. Alle deelnemers ontvingen ter voorbereiding per post inspiratiekaarten en een poster waarop 'het creatieve pad' wordt beschreven. Na afloop ontving iedere basisschool het CMK Groningen Magazine. Het magazine is gevuld met culturele inspiratie, interviews en goede voorbeelden uit de cultuuronderwijspraktijk in Groningen als terugblik op de periode 2017-2021. Het enorme bereik van *Brandstof* hadden we met live-bijeenkomsten niet kunnen evenaren. We willen de komende jaren goed afwegen wat online kan en wat live moet.

Muziek

Op 10 mei 2021 was Koningin Máxima in Vesting Bourtange getuige van de ondertekening van Muziekakkoord Groningen Oost. Ruim 8000 kinderen in het gebied Groningen Oost krijgen nu structureel muziekles op school, door de samenwerking van onder meer Stichting Openbaar Onderwijs Oost Groningen (SOOOG), GMG Muziekscholen Muntendam, K&C en Cultuurhuis De Klinker. Het initiatief om te komen tot een Muziekakkoord is gestimuleerd vanuit De Muziektafel in de gemeente Groningen.

Erfgoed

Naast muziek blijft erfgoed een populaire discipline op school. Ook al werden de busritten naar musea in het kader van Culturele Mobiliteit door corona telkens geannuleerd en verplaatst, scholen bleven online of live in verbinding met het Groningse erfgoed. Bijzonder is ook dat, na twee jaar, de opleiding erfgoeddocent met 12 deelnemers in het verslagjaar weer is gestart.

Film

Dankzij Filmhub Noord en het extra budget dat beschikbaar kwam vanuit het Filmfonds vonden er extra activiteiten plaats om film als kunstvorm te introduceren in het onderwijs. Samen met het Forum en zfp-filmmakers hebben we een filmtoolkit ontwikkeld voor het basisonderwijs. Er is een proeftuin gestart met 5 filmmakers en 10 leerkrachten en er was een bijeenkomst (op festival *Brandstof*) voor leerkrachten. Ruim 25 voortgezet en primair onderwijsscholen uit de provincie Groningen hebben meegedaan aan de nulmeting van de Filmhub. De gebruikte monitor is gebaseerd op Evi. Ook de scenario's voor de kwaliteitsverbetering van filmeducatie, zijn gebaseerd op die van Cultuureducatie met Kwaliteit Groningen.

Vakoverstijgend werken

Scholen zien cultuuronderwijs steeds meer als onderdeel van een geïntegreerd onderwijsprogramma. Vakdisciplines zijn met elkaar

verbonden en geven meer betekenis aan leerlingen en sluiten beter aan op de actualiteit. We zoeken daarom steeds vaker de samenwerking op met IVN en Biblionet. Zo hebben we in 2021 samen met IVN en Biblionet twee inspiratiebijeenkomsten in het kader van de Kinderboekenweek georganiseerd voor 100 leerkrachten. Ook werken we met IVN samen in ICC-netwerken en bij de productontwikkeling op gebied van cultuur en natuur.

Meer advies op maat

De coronapandemie zorgde voor enorme onrust in de scholen. Tijdelijke sluitingen, het online lesgeven, zieke leerkrachten en leerlingen en de hoge werkdruk leidden de aandacht af van cultuuronderwijs. Reguliere lessen en programma's werden afgezegd of verplaatst. Na al die jaren van actieve ondersteuning was het fantastisch om te merken dat cultuureducatie goed geborgd is. De vragen naar alternatieve vormen van cultuuronderwijs namen toe en de adviseurs maakten overuren om scholen te begeleiden. De extra NPO-impuls leidde opnieuw tot aandacht voor extra muzieklessen, inzet van kunstvakdocenten en andere culturele projecten. Naast de individuele aandacht voor scholen hebben we ook extra aandacht besteed aan de online communicatie. Er is een dossier creativiteit ingericht op de website, waarin we kennis en inspiratie delen om het creatieve vuur bij leerlingen aan te wakkeren (1900 weergaves). Het dossier vullen we met boekentips, podcasts, interviews en artikelen. Via de K&C nieuwsbrief en Facebook houden we leerkrachten op de hoogte zodra er weer nieuw lees-, kijk-, doe- of luistertips zijn geplaatst. De website van K&C telde in 2021 ruim 162.000 paginaweergaves.

Aanvullend in de gemeente Groningen

Naast de advisering van de primair en voortgezet onderwijsscholen en de culturele partijen in de gemeente Groningen, besteedde K&C aan een aantal projecten extra aandacht in de gemeente Groningen:

1. In 2021 zouden bijna 7.000 leerlingen van 35 basisscholen meedoen aan het Cultuurmenu Groningen. Helaas konden vanwege corona maar 4447 leerlingen genieten van een culturele activiteit van het NNO, Het Houten Huis, Kunstpunt en het Groninger Museum. Veel activiteiten zijn uitgesteld naar 2022.
2. De leden van De Muziektafel hebben hun nascholingsaanbod afgestemd en in 2021 is een gezamenlijke folder uitgegeven. Van teamtrainingen tot crash courses en van workshops popmuziek tot een post-hbo opleiding. Het is volledig inzichtelijk wie wat doet in Groningen. Verder heeft K&C in samenwerking met De Muziektafel subsidie aangevraagd in het kader van de MuziekMatch. Vanuit deze regeling hebben we 30 scholen en kinderopvangcentra binnen de gemeente een voucher ter waarde van € 1.000,- kunnen aanbieden om te besteden aan deskundigheidsbevordering.

Traditiegetrouw wordt in november in de gemeente Groningen een muziekcongres georganiseerd. Tijdens het congres *Jouw taal, mijn taal* (17 november 2021) werden op verschillende inspirerende plekken in de gemeente Groningen workshops georganiseerd

met aandacht voor de koppeling van muziek- en taalonderwijs. 140 schoolleiders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn in de gemeente Groningen en studenten van de pabo en het conservatorium hadden zich aangemeld als deelnemer. 3. De culturele safari VMBGO! vond op 7 en 8 oktober 2021 plaats voor 864 leerlingen van 7 scholen/locaties uit de gemeente Groningen, Ter Apel, Grootegast en Leek. Leerlingen bezochten gedurende de dag drie culturele instellingen in de stad en volgden een programma met workshops en voorstellingen. De jongeren deden bijvoorbeeld mee aan een workshop karakterdesign in het Forum, volgden een theatrale rondleiding door de Stadsschouwbrug, maakten een theaterstuk over rolmodellen bij Jonge Harten of gingen aan de slag met spoken word in het Noordelijke Scheepvaart Museum.

Creatieve Vouchers

In opdracht van de provincie Groningen voert K&C de regeling creatieve vouchers uit. Een regeling voor Groningse zzp'ers en ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf die samenwerken in de ontwikkeling van een product, dienst of de organisatie. 2021 was het 3^e jaar van de regeling. In totaal zijn in het derde jaar van de regeling 28 matches gemaakt. Het totaalbedrag aan opdrachten voor creatieve ondernemers bedroeg € 242.475,-. Hiervan is de bijdrage vanuit de vouchers € 92.400,-. De eigen inbreng van de MKB'ers was in totaal € 150.705,-. Vergeleken met het eerste jaar is dit een toename van 242%.

Extra

Cultuurmenu Groningen 2021

Zo'n 7.000 leerlingen van 35 basisscholen doen mee aan het Cultuurmenu Groningen. Het Cultuurmenu biedt een cultuurprogramma met voorstellingen, excursies en concerten voor alle leerlingen van het primair onderwijs in een doorlopende leerlijn cultuureducatie. Het programma wordt jaarlijks samengesteld door Het Houten Huis, Grand Theater, Groninger Museum, Forum Groningen, KUNSTPUNT, Noord Nederlands Orkest en SPOT. De organisatie, uitvoering en de planning ligt bij K&C. In 2021 hebben 4447 leerlingen meegedaan met een culturele activiteit binnen het Cultuurmenu Groningen. Dit aantal heeft natuurlijk alles te maken met corona.

Groep	Activiteit	Organisatie	Resultaat
1 - 2	Stem Kwijt (voorstelling)	HHH/NNO	-Heeft van september t/m november 2021 gespeeld voor 1850 leerlingen.
3	De parkiet en de zeemeermin (project)	Kunstpunt	-Heeft plaatsgevonden van jan t/m juni 2021 (662 leerlingen).
4	Kunstcodekraker (project)	Alle partners	-Heeft plaatsgevonden van oktober tot begin december (950 leerlingen)

6	Kinderbiënnale (tentoonstelling)	Groninger Museum	-Tussen september en de december hebben 706 leerlingen het museum bezocht.
7/8	Pieter Roelfconcert (concert)	NNO	In juni 2021 hebben 279 leerlingen het digitale alternatief gezien.

VMBGO!

De culturele safari VMBGO! vond op 7 en 8 oktober 2021 plaats voor 864 leerlingen van 7 scholen/locaties uit de gemeente Groningen, Ter Apel, Grootegast en Leek. Leerlingen bezochten gedurende de dag drie culturele instellingen in de stad en volgden een programma met workshops en voorstellingen. De jongeren deden bijvoorbeeld mee aan een workshop karakterdesign in het Forum, volgden een theatrale rondleiding door de Stadsschouwbrug, maakten een theaterstuk over rolmodellen bij Jonge Harten of gingen aan de slag met spoken word in het Noordelijke Scheepvaart Museum.

Culturele Mobiliteit

Jaarlijks organiseert K&C het busvervoer van kinderen naar musea in Groningen. In het schooljaar 2020-2021 konden scholen een bezoek brengen aan het Groninger Museum en zeven erfgoedinstellingen, te weten: De Middeleeuwse stad in Groningen, De Schoolkerk in Garmerwolde, Fraeylemaborg in Slochteren, Museum Klooster Ter Apel, Openluchtmuseum Het Hoogeland in Warffum, Veenkoloniaal Museum en Vesting Bourtange. In het schooljaar 2020-2021 hebben we 54 scholen (6697 leerlingen) kunnen inplannen voor één van de elf programma's. Vanwege Covid-19 hebben de erfgoedinstellingen Vesting Bourtange en Klooster Ter Apel kort voor aanvang van de eerste busreis in oktober 2020 hun deuren gesloten voor scholen. Vanaf half december 2020 (tweede lockdown) werd het thuisonderwijs weer verplicht. Hierdoor moesten alle geplande busreizen geannuleerd worden. Door deze annuleringen zijn slechts 472 leerlingen daadwerkelijk op stap geweest met de erfgoed- of museumbus.

Tot slot

Wanneer we terugblikken op de pandemie die de cultuureducatie in 2020 verlamde, zien we in 2021 dat de creativiteit en de veerkracht van de sector heeft geleid tot nieuwe ontmoetingen, fysiek en online. Uit de grote hoeveelheid vragen van het onderwijs blijkt dat cultuureducatie meer prioriteit heeft gekregen. De tevredenheid over onze dienstverlening was hoog: "bij vragen wordt alle tijd genomen om tot een oplossing te komen", gaf een leerkracht aan. Daar blijven we voor gaan!

Marieke Vegt

Directeur- bestuur Stichting Kunst & Cultuur

maart 2022